

Vilkuna, Haverinen, Myllymäki

Kuntajohto

Kunnalla on päätösvalta kotihoidon pysäköinti- tunnuksen käyttöönotosta

Tieliikennelakiin (729/2018), joka tulee voimaan 1.6.2020, sisältyy kotihoidon pysäköintitunnusta koskevat uudet säännökset (HE 109/2019 vp). Lakiin on siten lisätty eduskunnan lausumassa edellytetyt kotihoidon työntekijöiden pysäköintiä helpottavat säännökset.

Kunta voi ottaa käyttöön alueellaan kotihoidon pysäköintitunnuksen. Lain mukaan kunnan myöntämällä kotihoidon pysäköintitunnuksella saa pysäköidä liikennemerkillä osoitetusta rajoituksesta huolimatta maksullisella pysäköintipaikalla maksua suorittamatta ja alueella, jossa pysäköinti on kielletty liikennemerkillä. Pysäköintitunnuksella on myös mahdollista pysäköidä rajoitusta pidemmäksi ajaksi alueella, jossa pysäköinnin enimmäisaikaa on rajoitettu. Pysäköintitunnus mahdollistaa lisäksi pysäköinnin pihakadulla muuallakin kuin merkityllä pysäköintipaikalla ja huoltoajo sallittu -lisäkilven vaikutusalueella.

Pysäköintitunnuksen voivat lain mukaan saada yhtenäisin ehdoin sekä yksityiset toimijat että julkiset toimijat, niiden yhtiö- tai hallintomalleista riippumatta, silloin kun ne toteuttavat kunnan lakisääteisiä tehtäviä.

Tässä yleiskirjeessä kerrotaan kotihoidon pysäköintiä koskevien säännösten sisällöstä ja niiden tulkinnasta, jos kunta haluaa ottaa uudet säännökset käyttöön.

Yleiskirjeen liitteenä on täydentävä kalvosarja.

Yleiskirje pyydetään toimittamaan kunnassa ainakin seuraaville tahoille: sosiaali- ja terveystoimi, tekninen toimiala ja pysäköinninvalvonta.

Lisätiedot:

Johanna Vilkuna, liikenneasiantuntija, p. 09 771 2104

Anna Haverinen, erityisasiantuntija, p. 09 771 2364

Vilkuna, Haverinen, Myllymäki

Päätöksenteko kotihoidon pysäköintitunnuksen käyttöön- otosta

Kunta vastaa katuverkostaan ja hallinnoi katutilansa käyttöä. Kunta on kotihoidon järjestäjä ja myös merkittävin palvelun tuottaja. Kunta päättää, ottaako se kotihoidon pysäköintitunnuksen käyttöön.

Kuntien välillä on suuria eroja pysäköintiolosuhteissa ja pysäköinnin saatavuudessa ja toimivuudessa. Ennen päätöstä kotihoidon pysäköintitunnuksen käyttöön otosta kunnan kannattaa arvioida toimialojensa yhteistyönä, miten nykyinen pysäköintijärjestelmä toimii, onko siinä ongelmia ja jos on, millä alueilla ja millaisia vaihtoehtoja ja keinoja on pysäköintijärjestelmän kehittämiseksi ja pysäköintipaikkojen saatavuuden tehostamiseksi myös kotihoidon pysäköinnin tarpeisiin. Tieliikennelain mukainen kotihoidon pysäköintitunnus ei itsessään lisää pysäköintipaikkojen määrää katuverkolla.

Kunta voi ottaa käyttöön tieliikennelain mukaisen kotihoidon pysäköintitunnuksen tai kehittää omaa pysäköintilupajärjestelmäänsä kotihoidon pysäköinnin tarpeisiin, kuten kunta on tähänkin asti voinut tehdä.

Tieliikennelain kotihoidonpysäköinnin uudet säännökset eivät poista kotiin tuotavien palvelujen pysäköinnin ongelmia kiinteistöjen alueilla. Ne eivät anna oikeutta kiinteistöjen piha-alueelle pysäköintiin kotihoidon pysäköintitunnuksella. Kotihoidon työntekijöiden pysäköintitarve liittyy kuitenkin tyypillisesti yksityisellä tonttialueella asuvan asiakkaan palvelutarpeeseen. Taloyhtiöiden tulisikin tarjota mahdollisuuksien mukaan vieraspysäköintiä ja lyhytaikaista pysäköintiä tonteillaan. Kunta voi vaikuttaa näiden pysäköintipaikkojen tarjontaan uusissa kohteissa asemakaavamääräysten kautta. Kunta voi myös kannustaa kiinteistöjä tarjoamaan vieraspysäköintiä tonteillaan vapaaehtoisesti.

Tehtävät joihin kotihoidon pysäköintitunnus voidaan myöntää

Jos kunta päättää ottaa tieliikennelain mukaisen kotihoidon pysäköintitunnuksen käyttöön, kunnalla on jonkin verran harkintavaltaa tunnuksen myöntämisessä. Keskeinen asia valmistelussa on tunnistaa, toteutetaanko kotihoidon palveluja monituot-tajamallilla ja millaista toimijajoukkoa tunnus koskisi.

Tieliikennelain 190 a §:ssä säädetään kotihoidon pysäköintitunnuksen myöntämisestä. Kotihoidon pysäköintitunnuksen voivat saada yhtenäisin ehdoin sekä yksityiset toimijat että julkiset toimijat niiden yhtiö- tai hallintomalleista riippumatta. Tunnuksen myöntäminen yksityiselle toimijalle edellyttää, että se toimii kunnan tai yhteistoi-minta-alueen, kuten kuntayhtymän, joko kilpailutettuna tai palvelusetelipalveluntuot-tajana. Pysäköintitunnuksen myöntämisen ehtona julkisille ja yksityisille toimijoille on

Vilkuna, Haverinen, Myllymäki

tieliikennelain 190 a §:ssä määriteltyjen kotiin tuotavien kunnallisten palvelujen tuottaminen.

Kunta voi myöntää 190 a §:n mukaan kotihoidon pysäköintitunnuksen enintään viideksi vuodeksi kerrallaan asiakkaan kotona suoritettavaa:

1. sosiaalihoitolain (1301/2014) 19 §:ssä tarkoitettua kotipalvelun, 20 §:ssä tarkoitettua kotihoidon ja 21 §:ssä tarkoitettua asumispalvelun tehtävää varten;
2. terveydenhuoltolain (1326/2010) 25 §:ssä tarkoitettua kotisairaanhoidon tehtävää varten;
3. vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa (380/1987) tarkoitettua tehtävää varten;
4. kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977) tarkoitettua tehtävää varten.

Pysäköintitunnus myönnetään 190 a §:n 1 momentissa tarkoitettua palvelua tarjoavalle työntekijälle, yritykselle, yhdistykselle tai julkisyhteisölle.

Pysäköintitunnus voidaan myöntää kaikille tahoille, jotka tuottavat kohdissa 1-4 määritellyjä kotiin tuotavia kunnallisia palveluja, tai osalle niistä. Jälkimmäinen vaihtoehto voi tulla kyseeseen esimerkiksi, jos kunnalla on tarve helpottaa kotihoidon pysäköintiä erityisesti tiettyjen palvelujen osalta.

Laki mahdollistaa kunnalle harkintavaltaa myös kohdissa 1-4 määriteltyjen tehtäväkokonaisuuksien sisällä. Hallituksen esityksessä 109/2019 todetaan, että kunnan harkintavaltaan kuuluisi yksittäistapauksessa sen arvioiminen, mikä tehtävä on sellainen 190 a §:n 1 momentin piiriin kuuluva tehtävä, johon kotihoidon pysäköintitunnus myönnettäisiin. Kunta voi harkita esimerkiksi, onko pysäköintitunnus tarpeen myöntää varsinaisen kotipalvelun lisäksi myös tukipalveluille tai onko pysäköintitunnuksen myöntäminen tarkoituksenmukaista, jos palveluntuottaja tuottaa kotihoitoa lyhytaikaisesti.

Tärkeää on, että samankaltaisia tehtäviä suorittavia julkisia ja yksityisiä palveluntuottajia kohdellaan tasavertaisesti samoilla periaatteilla pysäköintitunnuksen myöntämisessä.

Pysäköintitunnuksen myöntäminen käytännössä

Kotihoidon pysäköintitunnuksen käytännön toteutus kannattaa valmistella kunnan eri toimialojen kuten sosiaali- ja terveystoimen, teknisen toimen ja pysäköinninvalvonnan yhteistyönä. Käytännön toteutukseen vaikuttaa esimerkiksi, onko kunnassa jo

Vilkuna, Haverinen, Myllymäki

käytössä pysäköintilupajärjestelmä, johon kotihoidon pysäköintitunnus voidaan integroida. Jos kunnassa ei ole pysäköintitunnus- tai lupajärjestelmää, kotihoidon pysäköintitunnuksen käyttöönotto edellyttää järjestelmän muodostamista. Lupajärjestelmä voi edellyttää myös tieto- että valvontajärjestelmien uudistamista.

Kotihoidon pysäköintitunnuksen käytön valvonta ja väärinkäytön osoittaminen on todennäköisesti haastavaa ja myös siihen kannattaa hakea yhteistyössä pysäköinninvalvonnan kanssa keinoja jo valmisteluvaiheessa.

Kunta määrittelee, ovatko tunnuksat yksilöllisiä vai onko yhdessä luvassa useampi ajoneuvo ja useampi henkilö, joilla on käyttöoikeus ajoneuvojen pysäköintitunnuksiin. Yhdessä luvassa voi lain mukaan olla korkeintaan kolme ajoneuvoa (190 a §:n 2 mom.). Lainsäätäjällä on näin halunnut edistää tunnuksen käytön valvonnan mahdollisuutta. Pysäköintitunnusta saa käyttää vain nimetyissä, pysäköintitunnuksiin merkityissä ajoneuvoissa.

Yrityksen, yhdistyksen ja julkisyhteisön on myös ilmoitettava hakiessaan kotihoidon pysäköintitunnusta tunnuksenhaltija, jonka on oltava hakijan palveluksessa oleva luonnollinen henkilö. Tunnuksenhaltijan tehtävänä on huolehtia pysäköintitunnuksen asianmukaisesta käytöstä yrityksessä, yhdistyksessä tai julkisyhteisössä sekä toimia yhteyshenkilönä tunnuksen myöntäneeseen toimijaan kunnassa.

Pysäköintitunnusta koskevassa luvassa tulisi ilmetä ainakin: ajoneuvon rekisteritunnus tai samassa tunnuksessa olevien ajoneuvojen rekisteritunnuksat, pysäköintitunnuksen käyttöoikeuden omaava henkilö tai henkilöt, joita pysäköintitunnuksen käyttöoikeus koskee, työnantaja, tunnuksenhaltija ja tunnuksen voimassaoloaika. Pysäköintitunnushakemuksen käsittelyyn sovelletaan hallintolakia (434/2003).

Kunnan päätösvallassa on, ottaako se käyttöön pelkästään fyysisen pysäköintitunnuksen tai digitaalisen tunnuksen tai molemmat rinnakkain. Digitaalinen tunnus tehostaa valvontaa, heikentää väärinkäytön mahdollisuuksia ja vähentää pysäköintivirheiden oikaisuvaatimuksia. Jos digitaalisen luvan rinnalla on käytössä fyysinen tunnus, vähenevät todennäköisesti turhat ilmoitukset kotihoidon pysäköinnistä pysäköintikieltoalueella.

Kunta päättää myös itse, periikö se kotihoidon pysäköintitunnuksen käsittelystä maksun. Hallituksen esityksessä 109/2019 todetaan: Pysäköintitunnuksen myöntäminen voisi olla uusi tehtävä kunnalle. Jos kunnassa ei ole pysäköintitunnus- tai lupajärjestelmää, kotihoidon pysäköintitunnuksen myöntäminen edellyttäisi järjestelmän muodostamista, jos kunta päättäisi ottaa tunnuksen käyttöön. Tästä aiheutuisi kunnalle kuluja. Näitä kuluja olisi kuitenkin mahdollista kattaa maksulla.

Vilkuna, Haverinen, Myllymäki

Jos kunta päättää periä lupamaksun, sitä ei ole pakko periä kuntaorganisaation sisäisiltä toimijoilta, sillä luvan myöntämisestä aiheutuvat kustannukset jäävät tällöin joka tapauksessa kunnan kannettavaksi. Sen sijaan kuntayhtymältä, joka tuottaa palveluja usean kunnan alueella, on lupamaksun periminen perusteltua. Pysäköintitunnuksen maksutason tulee vastata tunnuksen myöntämisestä aiheutuvia kustannuksia. Kuntayhtymän ja yksityisen toimijan maksujen tulee määräytyä samoilla perusteilla. Tunnuksen maksullisuus todennäköisesti vähentää sen hakemista liian löyhin perustein.

Kun kotihoidon pysäköintitunnuksen myöntäminen on kunnalle uusi tehtävä, kunnan hallintosääntöä on tarpeen päivittää. Kunnan kannattaa laatia ohje kotihoidon pysäköintitunnuksen hakemisesta 39 a §:ssä tarkoitettuun pysäköintiin ja informoida asiasta myös yksityisiä palveluntuottajia.

Muutokset ja luvan peruutus

Tieliikennelain 190 a §:ssä säädetään kotihoidon pysäköintitunnuksen peruutuksesta ja muutosten ilmoittamisesta.

Työntekijän tai tunnuksenhaltijan on viipymättä ilmoitettava kunnalle tunnuksen myöntämisen edellytyksissä tapahtuneista muutoksista. Esimerkiksi jos kotihoidossa käytettävä ajoneuvo muuttuu tai tunnuksenhaltija muuttuu yrityksessä.

Kunnan tulee peruuttaa tunnuksen voimassaolo, jos:

- 1) tunnuksen myöntämisen edellytykset eivät enää täyty;
- 2) työntekijä tai tunnuksenhaltija on toistuvasti tai vakavasti käyttänyt taikka antanut käyttää tunnusta tämän lain vastaisesti, eikä huomautuksen tai varoituksen antamista voida pitää riittävänä;
- 3) työntekijä tai tunnuksenhaltija sitä pyytää.

Yhteistoiminta muiden kuntien ja yhteistoiminta-alueen kanssa

Kunnat voivat sopia, että kunnassa myönnettävä kotihoidon pysäköintitunnus on voimassa myös toisen kunnan alueella tai esimerkiksi kuntayhtymän toiminta-alueella.

Kotihoidon pysäköintitunnuksen myöntämistä voidaan hoitaa joko kunnan omana toimintana tai yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa tai sote-kuntayhtymän tehtäviä laajentamalla. Viimeksi mainittu malli voi olla tarkoituksenmukainen silloin, kun sote-kuntayhtymä hoitaa kotihoitoa ja sen palveluiden hankintaa. Tällöin asiasta ja tehtävänjaosta on tarpeen sopia kuntien ja kuntayhtymän kesken.

Vilkuna, Haverinen, Myllymäki

Jos kunnan pysäköinninvalvonta on järjestetty siten, että toinen kunta hoitaa sitä sopimusperusteisesti, on kotihoidon pysäköintitunnuksen käyttöönotto ja valvonta suositeltavaa valmistella yhteistyössä.

Pysäköinti kotihoidon pysäköintitunnuksella

Tieliikennelain 39 a §:ssä säädetään kotihoidon pysäköintitunnuksella pysäköinnistä. Jos ajoneuvossa on kotihoidon pysäköintitunnus, ajoneuvon saa pysäköidä kadulla tai muulla kunnan hallinnoimalla alueella liikenteenohjauslaitteella osoitetusta kiellosta tai rajoituksesta huolimatta. Kotihoidon pysäköintitunnusta saa käyttää pysäköintiin vain 190 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen työtehtävien suorittamista varten ja pysäköintiin saa käyttää vain pysäköintitunnuksessa mainittua ajoneuvoa.

Kotihoidon pysäköintitunnus ei siis anna pysäköintioikeutta kiinteistöjen omistamalla tai hallitsemalla alueella kuten asuinkiinteistöjen piha-alueella. Kiinteistöt voivat omalla päätöksellään sallia kotihoidon pysäköinnin kuten nykyäänkin.

Tieliikennelain liitteessä 3.8 (Lisäkilvet) on säädetty Huoltoajo sallittu -lisäkilvestä (H25). Huoltoajo sallittu -lisäkilvellä osoitetaan, että liikennemerkistä ilmenevän kiellon estämättä on sallittu muun muassa ajoneuvon kuljettaminen, jos siinä on kotihoidon pysäköintitunnus. Oikeus koskee vain kunnan hallinnoimaa katualuetta. Se ei oikeuta huoltoajoon kiinteistön alueella, vaikka siellä käytettäisiin Huoltoajo sallittu -lisäkilpeä, ellei kiinteistö ole sallinut ajoa kotihoidon pysäköintitunnuksella.

Tieliikennelain 39 §:n 2 momentin mukaan pysäköintitunnuksella ei saa pysäköidä sellaiselle alueelle tai paikalle, joka on osoitettu liikennemerkillä vain tiettyjen ajoneuvojen pysäköintiin. Näin ollen myöskään kotihoidon pysäköintitunnuksella ei saa pysäköidä sellaiselle paikalle, joka on varattu esimerkiksi liikkumisesteisen pysäköintiä varten.

Tieliikennelain 43 §:ssä säädetään pihakadulla ajamisesta ja pysäköinnistä. Pysäköinti pihakadulla on sallittu lähtökohtaisesti vain merkityllä pysäköintipaikalla. Polkupyörän ja mopon sekä liikkumisesteisen pysäköintitunnuksella tai kotihoidon pysäköintitunnuksella varustetun ajoneuvon saa kuitenkin pysäköidä pihakadulla muuallekin, jos siitä ei aiheudu huomattavaa haittaa pihakadun liikenteelle eikä muulle käyttäjille.

Kotihoidon pysäköintitunnus ei oikeuta pysäköimään lain vastaisesti esimerkiksi jalakäytävälle, pyörätielle tai kävelykadulle, liian lähelle risteystä tai suojatietä tai ylipäätään liikenneturvallisuuksaan vaarantaen tai aiheuttaen huomattavaa haittaa tienkäytölle.

Vilkuna, Haverinen, Myllymäki

Pysäköintitunnuksen alueellinen kattavuus

Kuntaliiton tulkinnan mukaan kotihoidon pysäköintitunnus on mahdollista ottaa käyttöön joko koko kunnan alueella tai tietyllä määritellyllä alueelle, jossa kotihoidon pysäköintiä on erityinen tarve helpottaa. Näin voi olla esimerkiksi tilanteessa, jossa keskustassa on kaikille käyttäjille toimiva pysäköintitunnusjärjestelmä, mutta helpotusta tarvitaan esimerkiksi kerrostaloalueilla, joilla on haasteita vieraspysäköinnissä ja lyhytaikaisessa pysäköinnissä.

Kunnalla on myös käytettävissään eräitä liikenteen ohjauksen keinoja kotihoidon pysäköinnin ohjaukseen.

Kotihoidonpysäköinti ja aikarajoitus

Lain lähtökohtana on, että kotihoidon pysäköinnille ei aseteta aikarajoitusta. Käytännössä kunnan katuverkolla on kuitenkin tilanteita, joissa aikarajoituksen asettaminen on perusteltua. Näin voi olla esimerkiksi tiiviissä kaupunkirakenteessa, kun halutaan huolehtia pysäköintipaikkojen saatavuudesta.

Pysäköintiajan rajoitus on mahdollista osoittaa tarvittaessa koskemaan myös pysäköintitunnuksellisia ajoneuvoja tieliikennelain 75 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tekstillisellä merkillä. Kyseisessä momentissa todetaan: Jos liikenteen ohjauksessa tarvitaan liikennemerkkiä, josta ei ole tässä laissa säädetty, voidaan käyttää suorakaiteen muotoista tekstillistä merkkiä.

Näissä tilanteissa tulee käyttää merkkiä, joka on keltainen taustaltaan ja musta tekstiltään ja reunanauhaltaan. Merkissä voi aikarajoituksen osalta olla tekstinä esim. *Pysäköintitunnuksella x tuntia*. Kunta määrittelee tällöin itse sallitun pysäköintiajan.

Kotihoidonpysäköinti pysäköintikieltoalueella

Uusi tieliikennelaki (75 § 2 mom.) antaa tarvittaessa mahdollisuuden osoittaa tekstillisellä merkillä pysäköintikiellon voimassaoloalueella, että pysäköintikielto koskee myös pysäköintitunnuksellisia ajoneuvoja.

Näissä tilanteissa tulee käyttää merkkiä, joka on keltainen taustaltaan ja musta tekstiltään ja reunanauhaltaan. Tekstillinen merkki asennetaan ylimmäksi pysäköintikieltomerkin päälle. Tekstinä voi olla esimerkiksi *Pysäköintikielto myös pysäköintitunnuksella*.

Pysäköintikiellon osoittaminen myös pysäköintitunnuksellisille ajoneuvoille voi olla tarpeen, jos pysäköintikielto on asetettu esimerkiksi liikenneturvallisuuden, tukkeutuvan kadun tai joukkoliikenteen toimivuuden vuoksi.

Vilkuna, Haverinen, Myllymäki

Jos kotihoidonpysäköintiä on tarve ohjata, yksi vaihtoehto on käyttää pysäyttäminen kielletty -liikennemerkkiä esimerkiksi sellaisissa paikoissa, joissa liikenneturvallisuuden vuoksi pysäköintiä ei voida sallia kadulla. Tällöin kielletään samalla myös jakeliikenteen pysäyttäminen. Pysäyttäminen kielletty -liikennemerkkin kategorinen käyttö voikin johtaa jakeliikenteen siirtymiseen jalkakäytävälle.

Seuranta

Kunnan kannattaa seurata kotihoidon pysäköintitunnuksen käyttöä ja sen vaikutuksia. Voidaan seurata esimerkiksi sitä, käytetäänkö tunnusta tarkoitetulla tavalla, miten tunnuksen käytön valvonta onnistuu ja millaisia muita vaikutuksia on havaittavissa katuverkolla.

Liikenne- ja viestintäministeriö tulee seuraamaan liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön mukaisesti kotihoidon pysäköintitunnusta koskevan sääntelyn toimivuutta. Tällöin arvioidaan myös korjaavien toimenpiteiden ja uusien keinojen tarvetta kotihoidon pysäköintiin liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi.

SUOMEN KUNTALIITTO

Timo Reina
Varatoimitusjohtaja

Jarkko Huovinen
Johtaja, Alueet ja yhdyskunnat

